Ocak 2014 Cilt:22 No:1 Kastamonu Eğitim Dergisi 41-56

SOSYAL BİLGİLER DERS, ÇALIŞMA VE ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPLARININ ÖĞRENME STİLLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Mustafa ŞEKER
Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, İstanbul, Türkiye

İlk Kayıt Tarihi: 25.09.2013 ***Yayına Kabul Tarihi: 27.11.2013***

Özet

2005 yılında yürürlüğe giren Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda başarılı bir eğitim-öğretim için nitelikli öğrenme ve öğretme stratejilerinin kullanımına vurgu yapılmakta, öğrencilerin çağın gereksinimlerine göre yetiştirilmesi konusunda tavsiyelerde bulunulmaktadır. Zamanımızda yükselen değer olarak karşımıza çıkan ve öğrencinin sahip olduğu bireysel farklılıkların önemine vurgu yaparak her öğrencinin öğrenme stillerinin olduğu gerçeğine dikkatleri çeken birçok çalışma mevcuttur. Bu çalışmalarda ifade edilen birçok öğrenme stilleri modeli ile bireyin öğrenmesinin parmak izi gibi farklılık gösterdiği gerçeğinin altı çizilmekte, bu çalışmaların önemli bir kısmında öğrencilerin görsel, işitsel ve kinestetik öğrenme stillerinin olduğu belirtilmektedir. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmada, okullarda okutulan 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitapları'nın içeriğinde yer verilen materyallerin öğrencilerin öğrenme stilleri dikkate alınarak hazırlanıp hazırlanmadığı incelenmiştir. Yapılan incelemede, belirtilen kitapların içeriğinin öğrenme stillerine yönelik planlı bir anlayışla hazırlanmadığı tespit edilmiş, araştırma sonunda gerekli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Bilgiler, Ders Kitabı, Çalışma Kitabı, Öğretmen Kılavuz Kitabı, Öğrenme Stilleri*

THE EXAMINATION OF TEXTBOOKS, WORKBOOKS AND TEACHER'S GUIDE BOOKS OF SOCIAL STUDIES IN TERMS OF LEARNING STYLES

Abstract

In the Social Studies Curriculum, which took effect in the year 2005, the use of quality education and training strategies was emphasized for high quality education and training, and there were some recommendations on raising children in accordance with the requirements of the modernage. Today there are many studies which draw attention to the fact that every student has a different learning styleby emphasizing the individual differences students have. In these studies the fact that many learning styles models and the indiviual`s learning show difference like fingerprints is underlined, and it is stated in many parts of this study that students have

visual, auditory and kinesthetic learning styles. Again in this study, which was conducted using qualitative research, it was examined whether or not the materials in the 7 Grade Social Studies Textbooks, Workbooks and Teacher`s Guide Books were prepared by taking account of students` learning styles. As a result of the examination, the contents of the books mentioned were discovered to lack a planned approach towards students` learning styles. Necessary suggestions have been offered following the research.

Keywords: *Social Sciences, Textbook, Workbook, Teacher's Guide Books, Learning Styles*

1. Giriş

1916 ABD'de, ilk kez Milli Eğitim Derneğinin Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi tarafından kabul edilen Sosyal Bilgiler kavramı; "Mevzu doğrudan insan cemiyetinin teşkilatına ve tekamülüne ve ictimaî birliklerin bir uzvu olması dolayısıyla insana dair bilgiler, sosyal bilgilerdir" diye tanımlamıştır (Köken, 1995). Sosyal bilgiler eğitimi, çeşitli dersler aracılığıyla 1924, 1926, 1936, 1948, 1962, 1968, 1998 ve 2005 programlarında verilmiş, 2006 tarihli 2589 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge'de ders kitapları, bilişim teknolojisinin etkin ve verimli kullanımını teşvik eder. Ön yargı ve normatif önermelerden uzak olarak konuyla ilgili farklı bakış açıları içerir. Her türlü etkinlikte öğretmenin rehberliğinde öğrenciyi merkeze alır. Konuların hazırlanması ve düzenlenmesinde öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulur.

Eğitim Fakültelerinin Öğretmen Yetiştirme Kapasitelerinin Güçlendirilmesi Projesi *(TR07H2.01-02/402)* kapsamındaki "İlköğretim Okulları Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Branşlara Göre İncelenmesi Çalıştayı Raporu"na göre; 2005 yılından itibaren ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanan yeni ilköğretim programları ile birlikte derslere ilişkin öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitapları da hazırlanmış, öğretmen ve öğrencilere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dağıtılmıştır.

Dünyada teknolojik alanında meydana gelen gelişmeler, özellikle son yüzyılda, birçok alanı olduğu gibi eğitimi de doğrudan etkilemiş, öğretmenlerin derslerde teknolojik gelişmelerden yararlanmalarını zorunlu hale getirmiştir. Bununla birlikte çağdaş eğitim anlayışı öğrenci merkezli, etkin ve yapısalcı bir öğretim için sınıf ortamının iyi organize edilmesini, derslerde çeşitli yöntem ve tekniklerin kullanılması ile birlikte eğitim teknolojilerinin de işe koşulmasını gerekli kılmıştır (Taşkaya ve Bal, 2010). Öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarının eğitim paydaşları tarafından tam olarak tespit edilebilmesi için, hedef öğrenci kitlesinin sahip olduğu bireysel farklılıkların bilinmesi çok önemlidir. Bireysel farklılıkların dikkate alınması ile şekillenen öğretim programları ve anlayışı, öğrenme ortamında kendi bilgisini yapılandıran bir eğitim-öğretim sürecini beraberinde getirmiştir. Böylece, öğrenmede bireysel farklılıkların olduğu gerçeği, öğrenme ortam ve süreçlerini öğrencilerin öğrenme stillerine göre düzenlemeyi kaçınılmaz hale getirmiştir. Dwyer (1996)'a göre de öğrenme sürecini

öğrencilerin öğrenme stillerini dikkate alarak tasarlamak gerekir. Buna göre; öğrencilerin öğrenme stillerinin belirlenmesi ve onların bilgiyi yapılandırmalarını kolaylaştıran ortamlar hazırlanması önemli hale gelmiştir (Güven, 2008). Reiff (1992)' in de belirttiği gibi; kendi öğrenme stillerinin farkında olan birey, öğrenme sürecindeki farklılıklarının, güçlü ve yetersiz olduğu yönlerinin farkına vararak, sahip olduğu potansiyeli daha etkili kullanma imkânına kavuşacaktır. Öğrenme stilleri ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda (Felder ve Dietz, 2002; Griggs ve Dunn, 1996), öğretim süreçlerini öğrencilerin sahip oldukları öğrenme stillerine göre dizayn etmenin, onların okul başarı düzeylerini yükselttiğini ortaya konmaktadır.

Öğrenme stillerine ilişkin ilk çalışmalar, 19. Yüzyılın sonlarında görülmüş ve bugüne kadar birçok öğrenme stili modelleri ortaya konulmuştur. Bu öğrenme stili modelleri; Kolb, McCharty, Dunn ve Dunn, Myers, Jung tarafından geliştirilen modellerdir. Öğrencinin ne öğrendiğinden çok nasıl öğrendiği şeklinde tarif edilen (Hunt, 1979) öğrenme stilleri, bireyden bireye farklılık gösteren, bireyin yeni ve öğrenilmesi zor bilgiyi sistematikleştirmek için, alma ve hafızaya yerleştirme süreci olarak ifade edilmektedir(Dunn ve Dunn, 1993). Dunn (1990)'un da belirttiği gibi öğrenme stilleri göz önünde bulundurularak dizayn edilecek öğrenme-öğretme süreci, belli yöntem ve tekniklerle zenginleştirildiğinde öğrencilerin öğrenmeleri daha kolay olacak, başarısızlıklar ortadan kalkacaktır. Burada elde edilebilecek başarıda en önemli rol, öğretmenlere aittir. Ayrıca Akkoyunlu (1995)'nun da vurguladığı gibi, öğrencilerin öğrenme stillerinin belirlenmesi, öğretmenlere öğretim sürecinde kullanacakları uygun yöntem tercihi noktasında yardımcı olabilir.

2. Yöntem

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, TTKB izniyle 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında okullarda okutulan iki farklı yayınevine ait (MEB Yayınevi, Anıttepe Yayınevi) 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitabı'nın hedef öğrenci kitlesine ait öğrenme stillerine ne kadar uyumlu olduğunu belirlemektir. Bu çalışmayla; 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan materyallerin öğrencilerin görsel, işitsel ve kinestetik öğrenme stilleri ile uyumlu olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, nitel bir çalışma olup doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan doküman inceleme metodu; resim, film vb. yapıtlar yanında, yayınlanmış kitap, dergi vb. birtakım yazılı materyalleri analiz etmek için de kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir. Ayrıca kullanılan yöntem, bu araştırmanın amacına uygunluğu sebebiyle tercih edilmiştir (Karasar, 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu çalışma, bir durum araştırması olup var olan durumun tespitini amaçlamaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanması için, MEB tarafından 2005 yılında yürürlüğe giren ilköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kapsamında hazırlanarak Talim ve Terbiye Kurulu tarafından okutulmasına izin verilen iki farklı yayınevine ait (MEB Yayınevi, Anıttepe Yayınevi) ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitapları incelenmiştir. araştırmada içerikleri incelenerek onaylanan ve 2013-2014 Eğiti-Öğretim döneminde Milli eğitim Bakanlığı'^na bağlı okullarda okutulmasına izin verilen tek bir sınıf düzeyindeki, iki farklı yayınevi(biri özel diğeri resmi yayınevi omak üzere) tarafından hazırlanmış ders materyalleridir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda okutulmak üzere her bie sınıf seviyesi için sadece 2 yayınevine ait kitapların okutulduğu hörülmüş, çalışmada yayınevlerinin isimleri "A ve B yayınevleri" olarak sunulmuştur.Ayrıca belirtilen kaynaklarda yer alan materyallerin (resim, grafik, tablo, fotoğraf vb.) öğrencilerin öğrenme stilleri (görsel, işitsel ve kinestetik) ile uyumlu olup olmadığı araştırılmıştır.

3. Bulgular

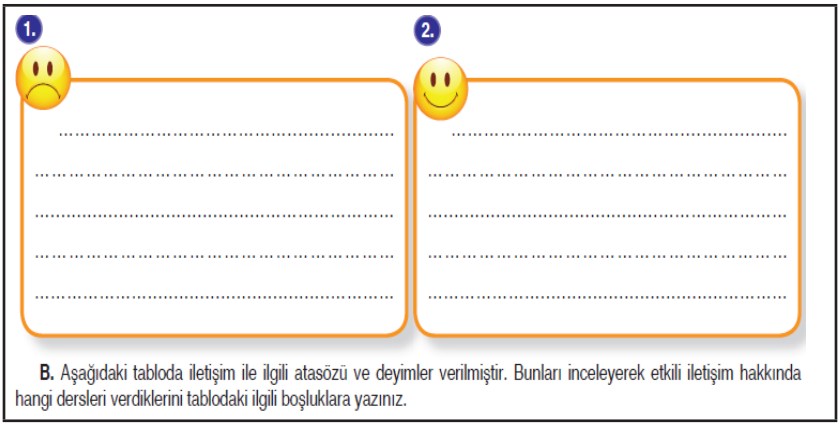
7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevlerine ait ders kitapları incelenmiştir. A ve B yayınevlerine ait ders kitabının "İletişim ve İnsan İlişkileri" adlı 1. Ünitesinde genellikle görsel unsurların ön planda olduğunu, işitsel ve kinestetik unsurlara yeteri kadar yer verilmediği tespit edilmiştir. Ders kitabında görsel öğrenme için çizim, grafik, fotoğraf veya resim gibi unsurların kullanıldığı görülmüştür. İşitsel öğrenme stilleri için ise öğrencilerin tartışma ortamına sokulduğu ve konuların anlatım yöntemiyle sunulduğu görülmektedir. Aşağıda A yayınevinin hazırladığı ders kitabında alınmış ve görsel/işitsel öğrenme stillerine ait öğelerin veriliş biçimlerini gösteren örnek bir materyal sunulmuştur.

Şekil 1. A ve B Yayınevleri'nin Hazırladığı Ders Kitabı I. Ünitesi'nde Yer Alan Görsel ve İşitsel Öğrenme Stilleri İle İlgili Örnek Bir Materyal.

Bunun yanında 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayı-

nevlerinin çalışma kitabının "İletişim ve İnsan İlişkileri" adlı 1. Ünitesinde ders kitabında olduğu gibi görsel ağırlıklı bir çalışma planı tasarlandığı, kinestetik ve işitsel öğrenme stiline yönelik unsurlara ise yeterli derecede yer verilmediği görülmektedir. Aşağıda A yayınevinin hazırladığı çalışma kitabından, görsel öğrenme stilleri için örnek bir materyal verilmiştir.

Şekil 2. A ve B Yayınevleri'nin Hazırladığı Ders Kitabı I. Ünitesi'nde Yer Alan Görsel Öğrenme Stilleri İle İlgili Örnek Bir Materyal.

Bununla birlikte 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevlerinin öğretmen kılavuz kitabının "İletişim ve İnsan İlişkileri" adlı 1. Ünitesinde yapılan uygulamalarla görsel ağırlıklı, işitsel unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiye edilmekte, A yayınevine ait kitabın bazı yerlerinde ise kinestetik unsurların kullanıldığı görülmektedir. B yayınevinin kitabında ise kinestetik öğrenme stilleri için herhangi bir materyal tespit edilmemiştir. Aşağıda, Öğretmen Kılavuz Kitabı"ndan, görsel öğrenme stilleri için örnek bir materyal verilmiştir. Örnek; Ders kitabındaki fotoğrafı inceleyip öğrencilerin bununla ilgili soruyu cevaplamalarını inceleyiniz *(Görsel öğrenme stilleri için).*

7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevinin hazırladığı ders kitabının "Ülkemizde Nüfus" adlı 2. Ünitesinde genellikle görsel ve işitsel unsurlara ait materyallere yer verilmiş, ancak kinestetik öğrenme stillerine ait herhangi bir öğeyle karşılaşılmamıştır. Aşağıda A yayınevinin hazırladığı ders kitabından, görsel ve işitsel öğrenme stilleri için örnek materyallere yer verilmiştir.

Yukarıdaki fotoğrafı inceleyiniz. Bu fotoğrafa göre nüfus ile ilgili ne gibi değerlendirmeler yapabilirsiniz? Söyleyiniz.

Şekil 3. A ve B Yayınevi'nin Hazırladığı Ders Kitabı II. Ünitesi'nde Yer Alan Görsel ve İşitsel Öğrenme Stilleri İle İlgili Örnek Bir Materyal.

7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A yayınevinin çalışma kitabının "Ülkemizde Nüfus" adlı 2. Ünitesinde aynı yayınevinin ders kitabından farklı olarak öğrencilerin görsel, kinestetik ve işitsel öğrenme stillerine hitap eden materyallere yer verilmiştir. Bununla birlikte B yayınevine ait kitapta ise görsel ve kinestetik öğrenme stillerine yönelik materyallere yer verildiği, işitsel öğrenme stillerine hitap eden materyallere ise yer verilmediği görülmüştür. Kinsetetik öğrenme stilleri için öğrencilerden grafik hazırlama ve pano oluşturma gibi çalışmalar yapılması istenmekte, öğrencilerin kendi bilgilerini yapılandırması istenmektedir. Aşağıda A yayınevinin hazırladığı çalışma kitabından, görsel, işitsel ve kinestetik öğrenme stilleri için örnek materyallere yer verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda bazı yıllara ait kır ve kent nüfus miktarları verilmiştir. Verilen değerleri kullanarak aşağıya kır ve kent nüfusundaki değişimi gösteren bir sütun grafiği hazırlayınız. Bu grafiği yorumlayarak değişimin nedenlerini aranızda tartışınız. Tartışmanızın sonuçlarını kısaca aşağıda nokta ile belirtilen boşluğa yazınız.

YILLAR	NÜFUS SAYISI (milyon kişi)	
	KENT	KIR
2010	56,2	17,5
2000	44	23,8
1990	33,3	23
1980	19,6	25
1970	13,7	21,9
1960	8,9	18,9

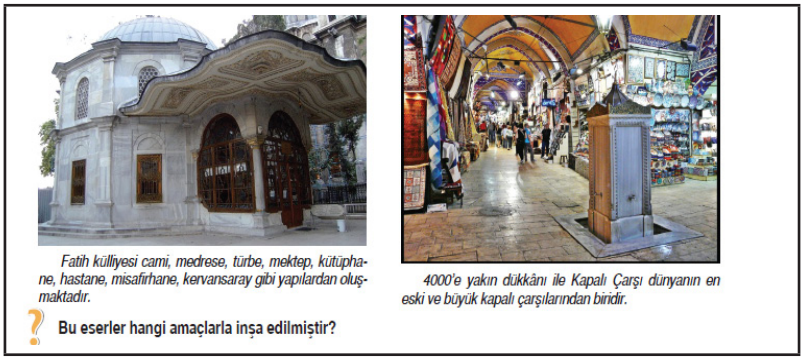
www.tuik.gov.tr

Şekil 4 . A ve B Yayınevi'nin Hazırladığı Ders Kitabı II. Ünitesi'nde Yer Alan Görsel, İşitsel ve Kinestetik Öğrenme Stilleri İle İlgili Örnek Bir Materyal.

7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevinin "Öğretmen Kılavuz Kitabı"nın 2. Ünitesinde görsel ağırlıklı, işitsel unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiye edilmekte, kinestetik unsurların kullanımına

dair kılavuz kitapta herhangi bir öğe ile karşılaşılmamaktadır. Aşağıda, Öğretmen Kılavuz Kitapları'ndan, işitsel öğrenme stilleri için örnek bir materyal verilmiştir. Örnek: İlçelerin nüfus yoğunluklarını çoktan aza doğru sıralatarak bunun nedenlerini tartışmalarını sağlayınız *(İşitsel öğrenme stili)*.

7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevlerinin yayınladığı ders kitabının 3. Ünitesinde genellikle görsel unsurların ön planda olduğu ve ayrıca işitsel unsurlara yer verildiği görülmüştür. Ünitede, kinestetik öğrenme stillerine hitap eden materyallere ise rastlanmamıştır. Aşağıda A yayınevinin hazırladığı ders kitabından, görsel ve işitsel öğrenme stilleri için örnek materyallere yer verilmiştir.

Şekil 5. A ve B Yayınevi'nin Hazırladığı Ders Kitabı III. Ünitesi'nde Yer Alan Görsel Öğrenme Stilleri İle İlgili Örnek Bir Materyal.

7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevlerinin çalışma kitabının 3. Ünitesinde kullanılan materyallerin görsel ağırlıklı kinestetik öğrenme stillerine hitap eden materyaller olduğu görülmüştür. Bununla birlikte işitsel öğrenme stillerine yönelik materyallere rastlanmamıştır. Aşağıda A yayınevinin hazırladığı ders kitaplarında yer alan görsel ve kinestetik öğrenme stillerine ait materyallere örnekler aşağıda verilmiştir.

Şekil 6. A ve B Yayınevi'nin Hazırladığı Ders Kitabı III. Ünitesi'nde Yer Alan Görsel ve Kinestetik Öğrenme Stilleri İle İlgili Örnek Bir Materyal.

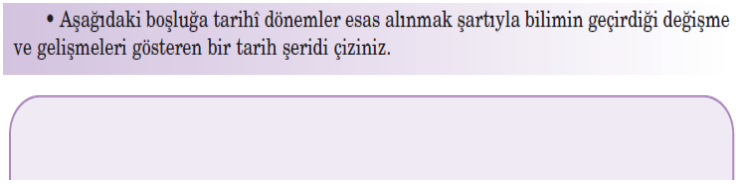
A yayınevinin öğretmen kılavuz kitabının 3. Ünitesinde, öğretmenlere görsel ağırlıklı, kinestetik unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiye edilmekte, B yayınevinde ise görsel ağırlıklı, işitsel unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiye edilmektedir. Aşağıda öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan görsel ve kinestetik öğrenme stillerine ait materyallere örnekler verilmiştir. Örnek: Ders kitabının konu başlığında yer alan "Türker, neden Anadolu'yu yurt edinmişlerdir?" sorusunu öğrencilerinize sorunuz, aldığınız cevapları tahtaya yazınız *(Görsel ve işitsel)*.

7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevlerinin yayınladığı ders kitabının 4. Ünitesinde genellikle görsel unsurların ön planda olduğu görülmüş, bunu işitsel unsurlar takip etmiştir. Ders kitaplarındaki görsel öğrenme stillerine ait örnek bir materyal verilmiştir.

Şekil 7. A ve B Yayınevi'nin Hazırladığı Ders Kitabı IV. Ünitesi'nde Yer Alan Görsel ve İşitsel Öğrenme Stilleri İle İlgili Örnek Bir Materyal.

A ve B yayınevlerine ait çalışma kitapları incelenmiştir. Buna göre; 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A yayınevinin çalışma kitabının 4. ünitesinde kullanılan materyallerin ağırlıklı olarak öğrencilerin görsel öğrenme stillerine hitap eden materyaller olduğu görülmüştür. B yayınevinde ise görsel ve kinestetik öğrenme stillerine ait materyallere yer verildiği tespit edilmiştir. Aşağıda A yayınevinin hazırladığı ders kitabından, görsel ve kinestetik öğrenme stilleri için örnek materyallere yer verilmiştir.

Şekil 8. Öğrencilerin Görsel ve Kinestetik Öğrenme Stilleri İle İlgili A ve B Yayınevi'nin Hazırladığı Çalışma Kitabı'nın IV. Ünitesi'nden Örnek Bir Materyal.

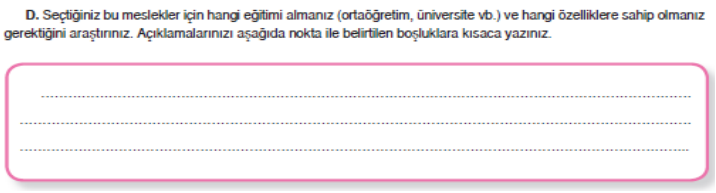
7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevinin "Öğretmen Kılavuz Kitabı"nın 4. Ünitesinde işitsel ağırlıklı, görsel unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiye edilmektedir. Aşağıda öğretmen kılavuz kitabında yer işitsel öğrenme stillerine ait materyallere bir örnek verilmiştir. Örnek: Metnin altında yer alan soruyu sorunuz. Sanayinin gelişmesinin ülkelerin gelişmişlik düzeylerinde önemli bir ölçüt olduğunu söyleyiniz *(İşitsel)*.

7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevinin yayınladığı ders kitabının 5. Ünitesinde genellikle görsel unsurların ön planda olduğu bunu işitsel unsurların takip ettiği görülmüştür. Aşağıda A ve B yayınevinin hazırladığı ders kitaplarında yer alan görsel ve işitsel öğrenme stillerine ait materyallere örnekler verilmiştir.

Şekil 9 . Öğrencilerin Görsel ve İşitsel Öğrenme Stilleri İle İlgili A ve B Yayınevi'nin Hazırladığı Ders Kitabı'nın V. Ünitesi'nde Yer Alan Örnek Bir Materyal.

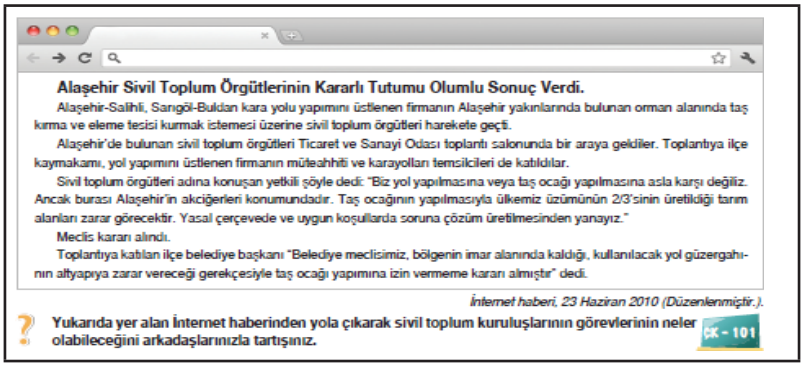
7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A yayınevinin çalışma kitabının 5. Ünitesinde kullanılan materyallerin öğrencilerin görsel, B yayınevinin hazırladığı çalışma kitabında ise görsel ve kinestetik öğrenme stillerine hitap eden materyallere yer verildiği tespit edilmiştir. Aşağıda A yayınevinin hazırladığı çalışma kitaplarında yer alan görsel öğrenme stillerine ait materyallere örnekler verilmiştir.

D. Seçtiğiniz bu meslekler için hangi eğitimi almanız (ortaöğretim, üniversite vb.) ve hangi özelliklere sahip olmanız gerektiğini araştırınız. Açıklamalarınızı aşağıda nokta ile belirtilen boşluklara kısaca yazınız.

Şekil 10. Öğrencilerin Görsel Öğrenme Stilleri İle İlgili A ve B Yayınevi'nin Hazırladığı Çalışma Kitabı'nın V. Ünitesi'nde Yer Alan Örnek Bir Materyal.

A ve B yayınevlerinin öğretmen kılavuz kitabının 5. Ünitesinde görsel ve işitsel ağırlıklı unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiye edilmekte, B yayınevinde ise işitsel, görsel ve kinestetik unsurların kullanımının dengeli olarak dağıtıldığı görülmektedir. Aşağıda öğretmen kılavuz kitabında yer alan materyallere bir örnek verilmiştir. Örnek; Öğrencilerinize insan hayatı için toprağın önemini metinden çıkarmalarını isteyiniz ve ulaştıkları bilgileri kısa notlar halinde tahtaya yazınız *(Görsel)*.

7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A yayınevinin yayınladığı ders kitabının 6. Ünitesinde genellikle işitsel unsurların ön planda olduğu, bunu görsel unsurların takip ettiği görülmüştür. B yayınevinde ise görsel unsurların etkili bir biçimde kullanıldığı, bununla birlikte az miktarda işitsel ve kinestetik öğrenme stillerine ait materyallerin olduğu anlaşılmıştır. Ders kitaplarındaki unsurlara ait öğelere aşağıda örnek bir materyal verilmiştir.

Alaşehir Sivil Toplum Örgütlerinin Kararlı Tutumu Olumlu Sonuç Verdi.

Alaşehir-Salihli, Sarıgöl-Buldan kara yolu yapımını üstlenen firmanın Alaşehir yakınlarında bulunan orman alanında taş kırma ve eleme tesisi kurmak istemesi üzerine sivil toplum örgütleri harekete geçti.

Alaşehir'de bulunan sivil toplum örgütleri Ticaret ve Sanayi Odası toplantı salonunda bir araya geldiler. Toplantıya ilçe kaymakamı, yol yapımını üstlenen firmanın müteahhiti ve karayolları temsilcileri de katıldılar.

Sivil toplum örgütleri adına konuşan yetkili şöyle dedi: "Biz yol yapılmasına veya taş ocağı yapılmasına asla karşı değiliz. Ancak burası Alaşehir'in akciğerleri konumundadır. Taş ocağının yapılmasıyla ülkemiz üzümünün 2/3'sinin üretildiği tarım alanları zarar görecektir. Yasal çerçevede ve uygun koşullarda soruna çözüm üretilmesinden yanayız."

Meclis kararı alındı.

Toplantıya katılan ilçe belediye başkanı "Belediye meclisimiz, bölgenin imar alanında kaldığı, kullanılacak yol güzergahının altyapıya zarar vereceği gerekçesiyle taş ocağı yapımına izin vermeme kararı almıştır" dedi.

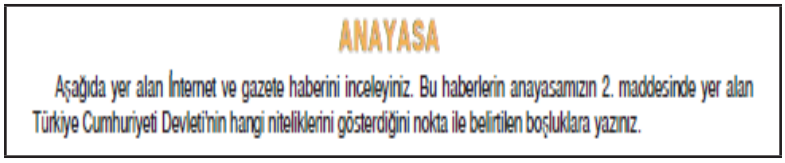
İnternet haberi, 23 Haziran 2010 (Düzenlenmiştir.).

Yukarıda yer alan İnternet haberinden yola çıkarak sivil toplum kuruluşlarının görevlerinin neler olabileceğini arkadaşlarınızla tartışınız.

ÇK - 101

Şekil 11. Öğrencilerin İşitsel Öğrenme Stilleri İle İlgili A ve B Yayınevi'nin Hazırladığı Ders Kitabı'nın VI. Ünitesi'nde Yer Alan Örnek Bir Materyal.

7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevinin çalışma kitabının 6. Ünitesinde kullanılan materyallerin ağırlıklı olarak öğrencilerin görsel öğrenme stillerine ait materyaller kullanıldığı tespit edilmiştir. Ünitede, kinestetik ve işitsel öğrenme stillerine ait materyaller ise yeterli düzeyde verilmemiştir. Çalışma kitabındaki unsurlara ait öğelere bir örnek aşağıda verilmiştir.

ANAYASA

Aşağıda yer alan İnternet ve gazete haberini inceleyiniz. Bu haberlerin anayasamızın 2. maddesinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hangi niteliklerini gösterdiğini nokta ile belirtilen boşluklara yazınız.

Şekil 12. Öğrencilerin Görsel Öğrenme Stilleri İle İlgili A ve B Yayınevlerinin Hazırladığı Ders Kitabı'nın VI. Ünitesi'nden Örnek Bir Materyal.

A yayınevinin öğretmen kılavuz kitabının 6. Ünitesinde işitsel, görsel unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiye edilmektedir. B yayınevinde ise görsel, işitsel ve kinestetik ağırlıklı unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiye edilmektedir. Aşağıda öğretmen kılavuz kitabında yer alan materyallere bir örnek verilmiştir. Örnek; Orta Asya'da kurulmuş olan Türk Devletlerinde toy ve kurultay adı verilen meclislerin amaçlarını öğrencilerinizle tartışınız *(İşitsel öğrenme stilleri için)*.

7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevlerinin yayınladığı ders kitabının 7. ünitesinde genellikle görsel ve işitsel unsurların ön planda olduğu görülmüştür. Bununla birlikte az miktarda kinestetik öğrenme stillerine ait materyallerin olduğu tespit edilmiştir. Ders kitaplarındaki unsurlara ait öğelere örnekler aşağıda verilmiştir.

Aşağıdaki fotoğrafı inceleyerek fotoğrafın altında yer alan soruyu cevaplayınız.

Şekil 13. Öğrencilerin Görsel ve İşitsel Öğrenme Stilleri İle İlgili A ve B Yayınevi'nin Hazırladığı Ders Kitabı'nın VII. Ünitesi'nden Örnek Bir Materyal.

7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi işlenirken yararlanılan A ve B yayınevinin çalışma kitabının 7. Ünitesinde kullanılan materyallerin öğrencilerin görsel öğrenme stillerine hitap eden materyaller olduğu tespit edilmiştir.

A. UNESCO'nun oluşturduğu Dünya Miras Listesinde Türkiye'den de dokuz adet doğal, tarihî ve kültürel varlık yer almaktadır. Ülkemizde koruma altına alınmasını gerekli gördüğünüz ve Dünya Miras Listesine girmesini istediğiniz doğal, tarihî ve kültürel varlıklardan birini seçiniz. Bu varlık hakkında araştırma yaparak araştırma sonuçlarınızı aşağıda nokta ile belirtilen boşluğa yazınız.

Şekil 14. Öğrencilerin Görsel Öğrenme Stilleri İle İlgili A ve B Yayınevi'nin Hazırladığı Ders Kitabı'nın VII. Ünitesi'nden Örnek Bir Materyal.

A ve B yayınevlerinin "Öğretmen Kılavuz Kitabı"nın 7. Ünitesinde programın belirlediği kazanımlar doğrultusunda öğretmenlere yapılan uygulamalarla işitsel, görsel ve kinestetik unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiyesi dengeli olarak dağıtılmıştır. Aşağıda öğretmen kılavuz kitabında yer alan materyallere bir örnek verilmiştir. Örnek; öğrencilerinize ders kitabının 160. ve 161. Sayfalarında yer alan harita ile bugünkü dünya siyasi haritasıyla karşılaştırmalarını isteyiniz. Ülke sınırlarını inceletiniz *(Görsel Öğrenme Stilleri için)*.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Talim ve Terbiye Kurulu'nun onayıyla İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi için yararlanılan, farklı yayınevlerine ait "Ders Kitabı, Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitabı"nda yer alan materyallerin öğrencilerin öğrenme stilleriyle uyumu noktasında şu sonuçlara ulaşılmıştır; A ve B yayınevinin yayınladığı ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının "İletişim ve İnsan İlişkileri" adlı 1. Ünitesinde genellikle görsel unsurlar kullanılmıştır. A ve B yayınevinin yayınladığı ders kitabının "Ülkemizde Nüfus" adlı 2. Ünitesinde genellikle görsel ve işitsel unsurlara, çalışma kitabında görsel, kinestetik ve işitsel öğrenme stillerine hitap eden materyallere, öğretmen kılavuz kitabında ise görsel ağırlıklı ögelere yer verildiği görülmüştür. Bununla birlikte, A ve B yayınevinin yayınladığı ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının "Türk Tarihinde Yolculuk" adlı 3. Ünitesinde genellikle görsel ağırlıklı materyaller kullanıldığı anlaşılmıştır. A ve B yayınevinin yayınladığı ders ve çalışma kitabının "Zaman İçinde Bilim" adlı 4. Ünitesinde genellikle görsel unsurlar, A yayınevinin öğretmen kılavuz kitabında ise işitsel ağırlıklı materyaller ve uygulamalar tavsiye edilmektedir. A yayınevinin yayınladığı ders ve çalışma kitaplarının "Ekonomi ve Sosyal Hayat" adlı 5. Ünitesinde genellikle görsel unsurların ön planda olduğu, B yayınevinin çalışma kitabında ise yoğun olarak öğrencilerin kinestetik öğrenme stillerine hitap eden materyallerin verildiği tespit edilmiştir. A yayınevinin öğretmen kılavuz kitabının 5. Ünitesi'nde görsel ve işitsel ağırlıklı unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiye edilmekte, B yayınevinin öğretmen kılavuz kitabında ise işitsel, görsel ve kinestetik unsurların kullanımına yönelik materyallerin dengeli olarak kullanıldığı ve tavsiye edildiği görülmektedir. A ve B yayınevinin yayınladığı ders kitabının "Yaşayan Demokrasi" adlı 6. Ünitesinde genellikle işitsel unsurlar ön plandadır. Ayrıca, A yayınevinin çalışma kitabında kullanılan materyallerin ağırlıklı olarak öğrencilerin görsel ve kinestetik öğrenme stillerine hitap eden materyaller ol-

duğu tespit edilmiştir. B yayınevinin çalışma kitabında ise görsel öğrenme stillerine hitap eden materyaller ağırlıklı olarak kullanılmıştır. A yayınevinin öğretmen kılavuz kitabının "Yaşayan Demokrasi" adlı 6. Ünitesinde programın belirlediği kazanımlar doğrultusunda öğretmenlere yapılan uygulamalarla işitsel, görsel ve kinestetik unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiyesi dengeli olarak dağıtılmıştır. B yayınevinin kılavuz kitabında ise görsel ve işitsel ağırlıklı unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiye edilmiştir. A ve B yayınevinin yayınladığı ders kitabının "Ülkeler Arası Köprüler" adlı 7. Ünitesinde genellikle görsel ve işitsel unsurların ön planda olduğu, A yayınevinin çalışma kitabındaki aynı ünitede ise öğrencilerin görsel öğrenme stillerine hitap eden materyaller verildiği tespit edilmiştir. A ve B yayınevinin öğretmen kılavuz kitabının 7. Ünitesinde programın belirlediği kazanımlar doğrultusunda öğretmenlere yapılan uygulamalarla işitsel, görsel ve kinestetik unsurların kullanımına yönelik materyaller ve uygulamalar tavsiyesi dengeli olarak dağıtılmıştır.

Bu araştırmada incelenen ve Talim ve Terbiye Kurulu tarafından okullarda okutulmasına izin verilen Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitapları'nı hazırlayan her iki yayınevinde de kitap içerikleri noktasında herhangi birisi lehine üstünlüğün söz konusu olmadığı, bu kitapların bazılarında görsel, bazılarında işitsel, bazılarında ise kinestetik öğrenme stillerine ait materyallerin kullanılmakta olduğu, kitapların öğrencilerin öğrenme stilleri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak planlı bir anlayışla hazırlanmadığı tespit edilmiştir. Öyle ki bazı araştırmalarda da (Burke and Dunn, 2003) ifade edildiği gibi, her öğrenci bireysel farklılıkları sebebiyle farklı biçimde öğrenmektedir. Yani bireylerde öğrenme parmak izi gibi farklılık göstermektedir. Dolayısıyla sınıfta bu faaliyetleri uygulayacak olan öğretmenlerin önce bireyi tanıması gerekmektedir. Bunun için de öncelikle öğrencilerin öğrenme stillerine yönelik araştırma yapılmalı, hangi öğrencinin hangi öğrenme stillerini taşıdığı, bu öğrenme stillerindeki ağırlıklı durumun ne olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Ayrıca geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış ölçeklerle öğrencilerin sahip olduğu öğrenme stilleri tespit edilmeli, tespit edilen öğrenme stillerine uygun öğretme stratejileri geliştirilmelidir. Aksi takdirde, öğrenme stilleri belirlenmemiş bireylere okullarda uygulanacak bütün öğretim yöntemleri, tesadüfi bir anlayışla hazırlanmış olacaktır. Bununla birlikte, uygun öğretme stratejileri, öğrenciye verilen materyallerle uyumlu olmalı, nitelikli bir eğitim-öğretim için materyal çeşitliliğine özen gösterilmeli, öğrencinin kendi öğrenmesini sağlayabilmesi için uygun öğrenme ortamları sağlanmalıdır. Özellikle okullarda eğitim-öğretimin vazgeçilmez materyali olan ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının seçimine özen gösterilmeli, Talim-Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafında oluşturulan "kitap değerlendirme" kurullarının nitelikli olmaları konusunda yeterli ve etkili eğitimler verilmelidir. Bununla birlikte, okutulacak kitapların içerik analizlerini yapacak kimselerin, alanında yetişmiş, yürürlükte olan eğitim-öğretim programı ve programın işaret ettiği kazanımlar noktasında yeterli bilgi ve birikime sahip uzmanlardan seçilmelidir. Bu noktalara dikkate edilerek düzenlenecek eğitim-öğretim faaliyetleri, öğrencilerin daha nitelikli bireyler olarak

yetiştirilmesinde etkili olabilir (Felder ve Dietz, 2002; Griggs ve Dunn, 1996)

5. Kaynaklar

Akkoyunlu, B. (1995). Bilgi Teknolojilerinin Okullarda Kullanımı ve Öğretmenlerin Rolü. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(105-109).

Arslan, M. M. (2011). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders, Çalışma ve Öğretmen kılavuz Kitapları, Anıttepe Yayınları, Ankara.

Burke, K and Dunn, R. (2003). Learning style –based teaching to raise minority student test scores: There is no debate. The Social Studies, 94(4), 167-170.

Dunn, R. and Dunn, K. (1993). Teaching secondary students through their individual learning styles practical approaches for grades 7–12. Massachusetts: Ailyn and Bacon, USA.

Dunn, R. (1990). Rita Dunn answers questions on learning styles. Educational Leadership, 48(2), 15-19.

Felder, R.M. Felder, G. N. and Dietz, E.J. (2002). The Effects of Personality Type on Engineering Student Performance and Attitudes. J. Engr. Education, 91(1), 3-17.

Griggs, S. and R. Dunn (1996). Hispanic-American students and learning style. EastLansing, MI: National Center for Research on Teacher Learning, ERIC. Document Reproduction Service no. ED 393607.

Güven, B. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri, Tutumları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12(1).

Hunt, D.E. (1979). Learning Style And Student Needs: An Introduction to Conceptual Level. In Student Learning Styles: Diagnosing And Prescribing Programs. Reston VA: National Association of Secondary School Principals, 27-38.

Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi (17.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Komisyon, (2012). 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders, Çalışma ve Öğretmen kılavuz Kitapları, MEB Yayınları, Ankara.

Köken, N. (1995).İlkokullarda Sosyal Bilgiler Öğretimi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.

Reiff, J. C. (1992). Learning styles. Washington, DC: National Education Association.

Taşkaya S. M. ve Bal, T. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Ders Araç Gereçlerini Kullanma Durumları. Akademik Bakış Dergisi, 22, 1-16

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

2006 tarihli 2589 sayılı Tebliğler Dergisi.

EXTENDED ABSTRACT

Throughout education process students meet many materials both in lessons as well as in activities outside lessons, and they usually use these materials under the guidance of their teachers for quality learning. And one of the most important materials used in classes under the guidance of a teacher are the materials on Social Studies. These ma-

terials are Student`s Book and Workbook. Teachers use the "Teacher`s Guide Book", which shows parallelism with the textbook and the workbook prepared for students in terms of content.

In the Social Studies Curriculum, which took effect in the year 2005, the use of quality education and training strategies was emphasized for high quality education and training, and there were some recommendations on raising children in accordance with the requirements of the modern age. Today there are many studies which draw attention to the fact that every student has a different learning styleby emphasizing the individual differences students have.In these studies the fact that many learning styles models and the indiviual`s learning show difference like fingerprints is underlined, and it is stated in many parts of this study that students have visual, auditory and kinesthetic learning styles.Again in this study, which was conducted using qualitative research, it was examined whether or not the materials in the Social Studies Textbooks, Workbooks and Teacher`s Guide Books were prepared by taking account of students` learning styles. In the Social Studies Textbooks, Workbook and Teacher`s Guide Book, produced by two different publishing companies, which are still taught at schools it is seen that while materials addressing visual, auditory and kinesthetic learning styles are used, the data is not provided in a planned and proper style..

In the first unit called "Communication and Human Relations" of the schoolbook produced by the publishing company A it is observed that the emphasis was usually put on visual elements, and in the workbooks written by the publishing companies A and B it is seen that the stress is again placed on use of materials on visual learning styles. In the first unit called "Communication and Human Relations" of the teacher`s guide book by publishing companies A and B, visual weighted applications are recommended. In the second unit, called "Population in Our Country" of the textbook made by the publishing companies A and B, however, it is realised that mainly visual and auditory elements were used. It is noticed that in the second unit named "Population in Our Country" of the workbook by the publishers A and B, the emphasis was placed on materials addressing visual, kinesthetic and auditory learning styles, which is different from that of the textbook of the same publishing company. The visual weighted materials in the second unit named "Population in Our Country" of the seventh grade Social Studies teacher`s guide book have been encountered. In the third unit named "A Journey in the Turkish History" of the textbook and the workbook, it is understood that mainly visual weighted materials have been used. In the third unit named "A Journey in the Turkish History" of the teacher's guide book by the publishers A and B, visual weighted materials are recommended for teachers in line with the gains achieved through the programme. In the fourth unith named "Science Throughout Time" of the textbook and work book published by publishing houses A and B, mainly visual elements, but in the teacher's guide book by the publisher A auditory weighted materials and applications are recommented.In the 5th unit called "Economy and Social Life" of the textbook published by publishing houses A and B, mainly visual elements are at the forefront,

and in the same unit of the workbook by the publisher A, it can be seen that there are materials that address visual learning styles.In the workbook by the publishing house B, however, it is noticed that there are materials which mainly address kinesthetic learning styles of students.In the 5th unit of the teacher's guide book by the publisher A , materials and applications regarding use of visual and auditory weighted elements are recommended. In the teacher's guide book by the publisher B it can be seen that materials on the use of auditory, visual and kinesthetic elements are used in a balanced way and they are recommended. In the 6th unit called "Living Democracy" of the textbook published by the publishers A and B mainly auditory elements are at the forefront. Also, it is discovered that the materials used in the workbook by the publisher A materials that mainly address students' visual and kinesthetic learning styles. In the workbook by the publishing house B mainly materials that address visual learning styles are used. In the 6th unit called "Living Democracy" of the teacher's guide book by the publisher A, teachers are distributed in a balanced way recommendation of applications and materials regarding use of auditory, visual and kinesthetic elements with the applications performed in line with the gains the programme specifies.On the other hand, in the guide book by the publisher B, applications and materials on the use of visual and auditory weighted elements are recommended. In the 7th unit named "Transnational Bridges" of the textbook published by the publishing houses A and B it is realised that mainly visual and auditory elements are at the forefront, in the same unit of the workbook by the publisher A, however, there are materials that appeal to the students' visual learning styles. In the 7th unit of the teacher's guide book published by publishing houses A and B teachers are distributed in a balanced way the applications and materials on the use of auditory, visual and kinesthetic elements through the applications performed in line with the gains the programme stated.

It is noticed that in some of the units in the text books materials on auditory learning styles are used, in some units auditory, and in some units kinesthetic learning styles are used and it is realised that the students` interests and needs were not taken into consideration while the materials were prepared. Because it is a real fact that each student learns in a different way due to individual differences. That is, learning is unique and different like finger prints in individuals. Teachers, who will implement these activities, therefore, need to know the individual. In order to achieve that , first of all, some research should be conducted into learning styles of students. It is also essential to know which students have which learning styles and what the main situation in these learning styles is.Any teaching method to be followed before conduction such research will therefore have been done with a random perception. It is realised during the period of study that there is no different case between the two publishing companies, which are the official producers of the Social Studies Textbook, Workbook and Teacher`s Guide book which Council of Education and Morality allowed to be used in schools. It is seen that the content in the books mentioned was not prepared with with a planned method which takes account of learning styles. At the end of the study, necessary suggestions have been offered.